

Bibliografia

ARIAS 1966

P. E. Arias, «Satiri e sileni», *Enciclopedia dell'Arte Antica*, VII, Roma, 1966; 67-68.

ARMENGOL 1934

P. Armengol, «Museo Arqueológico del Seminario de Lérida. Catálogo», *Esperanza*, setiembre, Lleida, 203-206.

BAENA 1993

L. Baena, «Sobre una escultura de Sileno y otras representaciones de tradición helenística», *Habis* 24, Sevilla, 47-56.

BIEBER 1961

M. Bieber, *The Sculpture of the Hellenistic Age*, New-York, 1961, 140, 251.

BLANCO 1957

A. Blanco, *Museo del Prado. Catálogo de la escultura*, Madrid.

DE LOS SANTOS 1945

S. de los Santos, «Bustos báquicos del museo de Córdoba», *Memorias de los Museos Arqueológicos Provinciales*, VI, Madrid, 49-59.

GARCÍA Y BELLIDO 1949

A. García y Bellido, *Esculturas romanas de España y Portugal*, Madrid.

GARCÍA Y BELLIDO 1972

A. García y Bellido, *Arte romano*, Madrid.

KOPPEL 1985

E. V. Koppel, *Die römischen skulpturen von Tarraco*, Berlín, 1985.

KOPPEL 1988

E. V. Koppel, *La schola del collegium fabrum de Tarraco y su decoración escultórica*, Bellaterra, 1988.

NICOLE 1912

G. Nicole, «Satyri, Sileni», *D.A.G.R., Daremberg-Saglio*, V, Paris, 1090-1102.

NOGUERA 1989-1990

J. M. Noguera, «Una cabeza de sátiro de la villa romana de la Huerta del Paturro (Portmán-Murcia)», *Anales de Prehistoria y Arqueología* 5-6, Murcia, 155-160.

PARIBENI 1959

E. Paribeni, *Catálogo delle sculture di Cirene*, Roma.

PULCHRA 1993

X. COMPANY, I. PUIG, J. TARRAGONA (ed.), *Museu Diocesà de Lleida, 1893-1993, Catàleg Exposició Pulchra*, Lleida.

SANTA MARIA SCRINARI 1972

V. Santa Maria Scrinari, *Sculture romane di Aquileia*, Roma.

SERRA RÀFOLS 1947

J. de C. Serra Ràfols, «Hermes del Museo Arqueológico de Barcelona», *Memorias de los Museos Arqueológicos Provinciales*, III, Madrid, 76-85.

Arturo Pérez Almoguera

Facultat de Lletres
Universitat de Lleida
Apartat 471
25080-LLEIDA

Notícia preliminar sobre una inscripció ibèrica trobada a Guissona (Lleida)

A començament del mes de setembre de l'any 1994, en el transcurs d'una intervenció d'urgència, motivada per la renovació de la xarxa de clavegueram, al carrer Notari Faus de Guissona (la Segarra), va ser trobada una estela funerària que presenta un text en caràcters ibèrics. Pel seu interès i excepcionalitat, creiem adient donar aquesta primera nota informativa sobre la troballa, tot i que en aquest moment s'està fent un estudi més exhaustiu per part de l'equip d'arqueologia de la UAB i l'empresa PRÒLEG DPC de Balaguer, responsables de la intervenció arqueològica.

El context arqueològic on cal situar aquesta descoberta és el de la ciutat romana de *Iesso*, les restes de la qual es troben parcialment sota el nucli urbà de Guissona (la Segarra, Lleida). La ciutat va ser una fundació romana *ex novo* en una zona on anteriorment s'havia assentat un poblat prehistòric (bronze final i la primera edat del ferro) que perduraria fins a començament del segle IV, però que no sembla tenir continuïtat durant l'Ibèric Ple. L'arqueologia de *Iesso*, estudiada recentment (PERA 1994, GUITART-PERA 1995), presenta una cronologia inicial de finals del segle II o començament de l'I aC, la ciutat tindrà una continuïtat ininterrompuda, perdurant fins el segle V dC com a mínim; posteriorment en el segle XI esdevé un important centre fortificat en el marc de la Reconquesta.

L'estela trobada està tallada en un bloc de pedra de gres local, amida 1'88 cm d'alçada i és de secció rectangular; la part superior presenta una capçalera arrodonida i tota la superfície frontal és més polida que la resta de cares del bloc; la seva factura és força acurada, aconseguint un aspecte sobri, molt simple i estilitzat però alhora elegant. A diferència d'altres esteles d'aquesta mateixa època que mostren diversos motius decoratius (símbols astrals, armament, etc.), la de Guissona no presenta iconografia.

La inscripció és dins d'una cartela situada a la part frontal superior, presenta el camp epigràfic rebaixat

de forma rectangular (21×10'5 cm) i els marges lleugerament bisellats. El text, gravat de forma acurada, és disposat en dues línies, s'aprecien encara les pautes marcades pel lapicida en el moment de gravació per aconseguir uns signes de dimensions uniformes (2'8 cm). El text és format totalment per signes de l'alfabet ibèric tardà, semblant a l'utilitzat a les emissions monetals.

La transcripció és la següent:

NEITINKE

SUBAKE · E · N · TAKO

(les puntuacions de la segona línia són triangulars)

Figura 1. - Setembre 1994. L'estela en el transcurs de l'excavació.

Sembla clar que es tracta d'una estela funerària; és força probable que les dues primeres paraules, NEITINKE i SUBAKE, siguin dos noms personals, al primer dels quals podria anar dedicada l'estela, mentre que el segon faria referència al seu pare; el nexxe de filiació abreviat podria correspondre al signe · E · (eban), la inscripció seguiria amb la fórmula funerària representada pels signes · S · TAKO ·, de difícil interpretació per ara.¹ Del primer nom, NEITINKE hem trobat dos paral·lels relativament propers: una estela procedent de Binèfar, conservada al museu d'Osca, on apareix un NEITIN(...), incomplet en tractar-se d'una peça trencada. El segon paral·lel apareix incís sobre un *rython* d'Ullastret, NEITIN IUMSTIR que s'interpreta com el nom d'un personatge seguit del seu càrrec.

El conjunt total d'esteles funeràries amb inscripcions ibèriques trobades a Catalunya és molt petit: els exemplars de Vic, Badalona, Barcelona i Santa Perpètua de Mogoda; tot i que tenim alguns exemplars propers a la província d'Osca, a més del conjunt del Baix Aragó. L'estela de Guissona servirà sens dubte per conèixer millor aquest tipus de manifestació funerària.

A falta de l'estudi arqueològic definitiu, que en aquests moments és en fase d'elaboració, les característiques tipològiques i epigràfiques de l'estela suggereixen una cronologia de segle I aC. L'estela s'hauria de relacionar amb alguna necròpoli dels primers

moments de la ciutat romana; encara que el context arqueològic on ha estat trobada no és aparentment el d'una necròpoli; topogràficament la zona de la descoberta quedaria dins l'àmbit de la ciutat romana, per tant les restes constructives associades a la peça serien considerades, *a priori*, estructures d'habitació, on possiblement l'estela apareix amortitzada. El descobriment d'aquesta estela permet conèixer una mica més el fenomen de la Romanització de l'interior de Catalunya, tot apuntant l'existència d'unes élites indígenes que participarien en la fundació de la ciutat de Iesso sota patrons romans, tal com indiquen també altres aspectes de la cultura material.

Bibliografia

PERA 1994

J. Pera, *La Romanització a la Catalunya interior: Estudi històrico-arqueològic de Iesso i Sigarra i el seu territori*, tesi doctoral ed. microfita, Bellaterra 1994.

GUITART-PERA 1995

J. Guitart; J. Pera, «En torno a la urbanización romana en el interior de la actual Cataluña. La arqueología de Iesso (Guissona, Lérida)», *I Congreso de Arqueología Peninsular. Porto 1993*. Trabajos de Antropología e Etnología. Vol. XXXV, fasc. 1, 339-354, Porto 1995.

Josep Guitart i Duran
(Universitat Autònoma de Barcelona)

Joaquim Pera i Isern
(Universitat Autònoma de Barcelona)

PRÒLEG DPC

L'arquitectura alt-medieval a la Baronia de Rialb i la conca del Segre Mitjà, o quan els arbres no deixen veure el bosc

Amb motiu de la construcció de l'embassament de Rialb, a la conca del Segre Mitjà, amb el consegüent negament d'una part de les valls dels rius Segre i Alb, s'ha posat de relleu la preocupació cívica per la conservació i salvaguarda del patrimoni cultural que es veuria afectat, o bé desapareixerà, per l'acció de l'embassament.¹

1. Tal com es desprèn de l'estudi filològic que en aquests moments estan portant a terme els professors M. Mayer i J. Velaza de la Universitat de Barcelona, a qui agraïm les seves indicacions.

1. Com a exemple, podeu veure *Ressò de Ponent*, núm. 102, Lleida octubre 1992.